

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1991 m. lapkričio mėn. 30 d. / November 30, 1991

Nr. 234 (43)

KERTINĖ PARAŠTĖ

„Lietuvą Dievas apveizdi ir gina...“

Visi mes dar alsuojame Lietuvos nepriklausomybės atstatymu. Tas laimėjimas, atrodo, atėjo mums tarsi lyg per daug staigiai. Tiesa, mes jo laukėme nekantriai ir viską darėme, kad jis greičiau ateitų, tačiau tie įvykiai, susiję su Lietuvos išsilaisvinimu, mums daro įspūdį, lyg kad čia kažkas darėsi virš mūsų galvų, virš mūsų planavimo.

Dėl to yra psichologinio pagrindo šiuose įvykiuose matyti mus laiminančią Dievo veiklą. Mums, kaip protingiems šių nuostabių įvykių stebėtojams, kuriems Dievo Apvaizda leido tai išgyventi, kyla uždavinys juos kuo pilniau suprasti ir į juos žiūrėti kaip į mums daromą Dievo iššaukimą veikti šių naujų įspūdžių paskatinimo šviesoje.

Ką šis paskatinimas reiškia, tai yra mūsų mokslinio tyrinėjimo objektas. Dievas nori mūsų proto studijavimo išsiaiškinti tiems uždaviniams, kurie naujoje situacijoje iškyla prieš mūsų akis.

Galbūt pirmas atsakymas, kurį mes galime išgauti iš savęs šių įvykių šviesoje, būtų pareiškimas Dievui padėkos už tai, kas yra įvykę, kas galėjo neįvykti ir kas pareikalavo iš žmonių labai mažai aukų. Visi, kurie darė prognozes būsimam komunizmo žlugimui, neįstengė jo suprasti kitaip, kaip milžiniško kraujo praliejimo būdu. Bet tos prognozės neišsipildė. Šį savo supratimą mes galime pareikšti Dievui gilia padėka Jam.

Į savo padėką Dievui nežiūrėkime kaip į nereikšmingą ar mažą vertį dalyką. Jis toks nėra jau vien dėl to, kad jis yra retas dalykas. Kaip mūsų padėkos vieni kitiems nėra menkas dalykas, panašiai ir mūsų padėka Dievui turi atitinkamą atsiliepimą iš Jo pusės. Būtų laikas mums įsisąmoninti, kad Dievas yra mus sukūręs laisvus, jokių būdu ne tam, kad mes galėtume nusikalsti, bet ypač tam, kad su panašia drąsa ir laisve kooperuotume su Dievu Jo veikloje. Dėl to kiekvieno ir kiekvienos mūsų padėka Dievui už Lietuvos nepriklausomybę bus mūsų dalies įdėjimas į tą Dievo darbą, kurį Jis yra atlikęs mūsų tautoje.

Kad tai mes galėtume padaryti, mums reikia visų pirma save iš-

laisvinti iš neteisėto savęs pažeminimo, manant apie save tik kaip apie menkystę. Dievas nėra tokios nuomonės apie mus. Mes esame didelė vertybė Dievo požiūriu. Ir lietuvių tauta Jam yra tokia vertybė. Kitaip Jo Lietuvą gelbstinčios veiklos mes negalime išsiaiškinti.

Tačiau tai lietuviškai visuomenė, kuri gyvena pasaulio atvirybėje, tautiškumo išlaikymas pasilieka tokiu uždaviniu, kurio dar reikia siekti. Modernių susisiekiama priemonių lengvumas daro tai, kad tautinės charakteristikos atsiranda pavojuje būti prarastos. Bet ar tautiškume neglūdi vertybių, kurias reikėtų išlaikyti? Tiesa, atsiranda tautiškume per didelių ambicijų ir nesąmonių, kurias įvairios tautos yra paliudiusios savo žiaurumais ir pretenzijomis. Bet ar dėl to reikia atsisakyti tų giliai žmoniškų vertybių, kurias tautos yra sukūrusios ir per šimtmečius išlaikiusias?

Moderni krikščioniška visuomenė per keletą pastarųjų šimtmečių labai išryškino individo teises. Ir tai reikia laikyti krikščionijos laimėjimu. Bet ir bendriniai atskirų tautų pasiekimai yra tokios vertybės, kurių negalima mažai vertinti. Tiesa, mes dar neturime tautiškumo aptarties, kuri tikėtų kiekvienam tautiškumui ir kartu būtų saugi nuo išskrypimų. Mes nesunkiai pastebime tautiškumo išskrypimus. Išskrypimai yra labai jautrus dalykas. Jis yra jautrus dviem atžvilgiais. Jį yra labai lengva prarasti, bet taip pat lengva yra iš jo padaryti tarptautinę blogybę. Mes, gyvendami pasaulio atvirybėje, esame verčiami kreipti daug dėmesio į abu tautiškumo pavojus. Mes turime saugotis žvelgti į tautiškumą kaip į mažą vertį dalyką žmogaus samprato-

je ir taip jį prarasti. Bet pačios mūsų gyvenimo aplinkybės, gyvenant kitataučių tarpe, mus verčia, kad mūsų tautiškumas nepasidarytų nepriimtiniu dalyku kitų tautų tarpe.

Šiais metais sukanka 80 metų nuo ateitininkų sąjūdžio pradžios. Ta proga gali kilti klausimas, ko vertas yra ateitininkiskumas. Kai kam jis gali atrodyti kaip tam tikras krikščioniškumo sumenkinimas. Bet iš tikrųjų jis toks nėra. Aš jį norėčiau padidinti krikščioniško Dievo apreiškimo

Prozininkas, aktorius, politinis kalinys

Su rašytoju Eugenijum Ignatavičium
kalbasi Julius Keleras

Julius Keleras: Manding, kiekvienas šios žemės lietuvis turi savo Lietuvą – savo lietuvišką tikrovę ir savo lietuvišką viziją. Skirtingos kartos ją skirtingai aprašytų, įvertintų, susumuotų. Tarkim, Jūsų karta – kalinta, vežta į sibirą, versta vergauti komunizmo šmėklai, ir mano karta, brendusi po ne mažiau veidmainingu Brežnevo epochos ženklų. Skirtingos išsiviečiusios kartos irgi labai skirtingai mato Lietuvą. Kokia būtų Jūsų, Eugenijau, Lietuva?

Eugenijus Ignatavičius: Mano Lietuva – grumtynių laukas. Jame rungėsi dvi pasaulio galybės, dvi žmonijos epidemijos – bolševizmas ir fašizmas. Paskui už savo teisę būti lietuviams kovojo mano genties broliai. Ši kova, matyt, tęsėsi ilgai – Lietuva gali būti nuolat atkovojama. O šiaip tai mano rojus – mažutė Šlyna, jausmų Užraguvių slėnis, buvę namai, senos trobos su šimtamėčiais klevais, guobomis ir ažuolais, koplytstulpiai, vešliais slėniais – šį rojų tebesapnuoju. Juk tai ji į jį įsibrovė karai, atėjo rusai ir vokiečiai, tankai ir smurtas, šaudyti varomų žydų eilės Raseinių gatvėse, vėl frontas ir vėl rusai – įžūlesni, žiauresni. Pilni miškai paslaptingos partizanų jėgos, miško broliai – pažįstami, žūstantys nuo toli girdimų kulksnų ir auto-matų šūvių, suguldyti prie valdžios strėlių ir šimkaičių Raseiniuose prie Denikino namo. Gynėjų moterų eilės su lauknešiais, terbelėmis prie triaukščių, užkaltais langais, Raseinių kalėjimo. Mano Lietuva – Žalgirio dvelksmas, Stonų plynės ties Raseiniais mankštinamos Vytauto bajorų kariuonės; daugybės pilkų vargo brolių – darbščių ir orių, iki graudumo nuosirdžių ir naivių – gyvenimai, dramos, žūtys. Mano gatvės – spragimai ir kritimai, aušros ir plėkštantys saulėlydžiai virš giraičių. Didesnė jos dalis jau ten, nepri-

šaukiama ir žavi. Dabartinė – sutrikusi, bet smagi, besiruošianti tapti iš naujo. Mano karta išvys tik jos pradžią, pirmąjį tapimo periodą, kylančią naują jos bangą. Kol bus asmenybių, lietuviško, kartais pražūtingo, bet ir išganingo idealizmo, romantikos, tol bus Lietuva.

Julius Keleras: Draugo skaitatytojams būtų įdomu sužinoti Jūsų – prozininko, aktoriaus, politinio kalinio, Sąjūdžio Seimo tarybos nario – gyvenimo metmenis, tėvų istoriją.

Eugenijus Ignatavičius: Mano abu tėvai kaimiečiai, pasiturintys ūkininkų vaikai, giliai tikintys. Mama iš Vadvėgrių parapijos, o tėvas iš Kalnujų, vėliau – Paupio. Ne itin laimingi buvo, gyvendami nelengvą kaimiečių gyvenimą. Prieš pat karą tėvas baigė sudėti dalis broliams ir seserims, o kai pradėjo gyventi „dėl savęs“, viską atėmė karas ir Tarybų valdžia. Būdamas 12 metų netekau tėvo, mirė sunkiai sužeistas darbo metu, motina – šviesiausia mano meilė ir artimiausias vienintelis šios žemės draugas – mane paliko prieš šešerius metus. Auklėjo katalikiška dvasia, draudė kištis į politiką, troško, kad mokyklai ir amžiams paliktai kaimo vargą. Nuo politikos neapsaugojo – būdamas 16 metų IX klasėje ėmiau eiliuoti antitarybinis eilėraščius, o po metų gavau honorarą – 10 metų sovietinių lagerių pagal RSFSR b.k.58 str. 10 I dalį ir 58 str. 11. O kaimą palikau. Mieste per daug nevargstu, bet tikrą gyvenimo palaimą pajuntu tik kaimo aplinkoje, gamtoje.

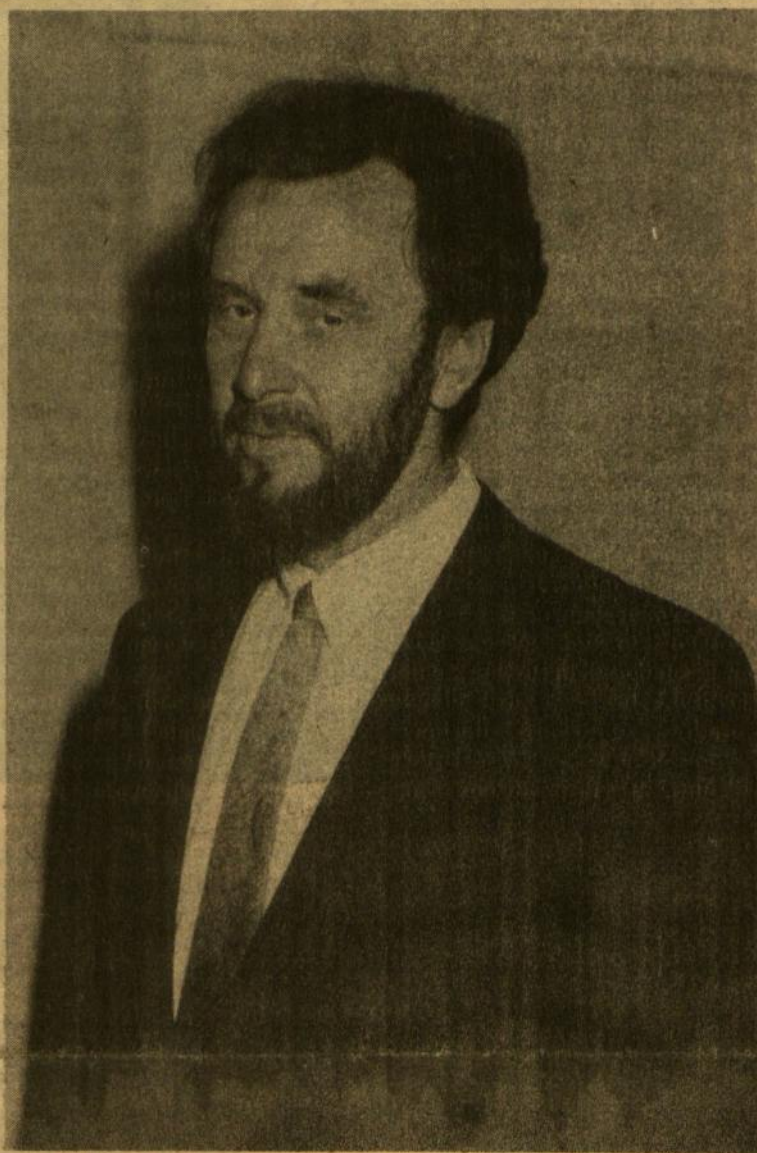
Mane žavėjo dvi mūzos – literatūra ir teatras. Taip ir nenustovėjau, tebetrypiu ant abiejų svarstyklių. Tai negerai – manęs vieno per mažai tokiom įnoringom ir reikiom damom, nespėju aptarnauti ir įtikti. O Seimo nariu tapau iš karto. Būčiau ir toliau su

kontempliacija. Bet kas yra kontempliacija? Ji yra žmogaus proto pastanga protingai apdoroti Dievo duotas tiesas, atsižvelgiant į tuos uždavinius, kuriuos mums pats gyvenimas iškelia. Toks žmogus Dievo apreiškimo nepalieka tūnoti negyvoje būklėje, bet su juo veikia savo prote ir savo uždavinuose.

Kaip tik giliai tikintiems žmonėms yra daromas priekaištas, kad jie savo gyvenime nėra tokie realūs, kaip savo tikėjime. Dėl to šitaip suprasta kontempliacija yra gyvai reikalinga krikščioni-jai. Lietuvis inteligentas turi pareigą atsiliepti į Dievo žodį, kurį jis išgirdo apreiškime. Dėl to dabar ateitininkai šviesuomenei gyvenimas kelia uždavinį rasti tautiškumo formą, gyvenant pasaulio įvairių tautų atvirybėje.

Kun. Vytautas Bagdanavičius

* Pamokslas, pasakytas per šiemetinio Ateities savaitgalio šv. Mišias Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje, Lemont, Illinois, lapkričio 17 dieną.

Eugenijus Ignatavičius

Jono Tumulaičio nuotrauka

malonumu tęsęs šią veiklą, bet reikia kažkam dirbti ir kitokius darbus, ir sąžiningai dirbti – tai nemažiau svarbu.

Julius Keleras: Kuibyševo hidroelektrinė – kaip ir už ką Jūs ten patekote? Ar kartais dar sapnuojate tuos laikus?

Eugenijus Ignatavičius: Mano laimei į tą pragaro angą patekau, galima sakyti, laiku: Stalino mirties išvakarėse. Tik dvejus metus teko padirbėti „garbingose komunizmo statybose“. Kuibyševo hidroelektrinėje. Ten su šunimis ir ginkluotom sargybom Digulų kalnų fone išsiri-kiuodavo kas rytą plentuose kone pusė milijono katorgininkų ir darbo bataliono kareivių. Buvau jaunas, tad visos naujovės buvo įdomios. Dirbau lietuvių brigadoje, neišmokau ten net rusiškai! Neseniai iš sapnų karalijos kažkur pasitraukė įžūlus ir ciniški saugumiečiai, nuolat mane persekiojo ir tempė atgal į saugumo kameras.

Julius Keleras: Kada suvokėte, jog esate kultūros žmogus? Ar tai, apie ką svajojote jaunystėje, pildosi, gal net išsipildė?

Eugenijus Ignatavičius: Tai suvokiau pradėjęs skaityti, kai po ranka pakliuvo vyresnės klasės trečiokės Tamulytės rašinėlis apie pavasarį. Pastėrau iš nuostabos, kad žodžiai gali turėti spalvų, kvėpėti, skleisti garsus, melodijas, mirguliuoti kaip ir pati gamta.

Antras momentas: kukli medinė Paupio bažnytelė, vargonėlių muzika ir anapus, žvakų šviesoj, plazdantys neregėti pasauliai, tolimos erdvės...

Mano gyvenime beveik niekas neišsipildė. Priskirčiau save Čechovo „Žuvėdros“ Sorino žmonių kategorijai – „žmogus,

nesuvokė, kad tapo suaugusiųjų aukomis: tai ir yra tragiškiausia.

Julius Keleras: Mūsų sąmonės taip ilgai buvo išstremtos nuo Europos, vakarietiško laisvės ir kultūros pojūčio. Tautos istorija buvo lankstinėjama pagal komunistinius etalonus. Žmogus, neturintis galimybių ieškoti savo tapatybės, išnykdavo alkoholio, apatijos ar kitokiame tvaike. Tų kelių – pozityviai svaigusių – metų užkarda dar nepakeitė mūsų abso-lučiai. Kaip manote, kada tai turėtų įvykti?

Eugenijus Ignatavičius: Taip, mes buvome didesni tremtiniai, gyvendami Lietuvoje, negu mūsų broliai, išvežti į Sibirą ar patys pasitraukę į Vakarus. Mes po kokiomis turėjome protėvių žemę ir daugiau nieko. Buvo likusi tik teisė mirti, o ne būti lietuviu. Kaip įmanydami laikėmės įsikibę vienas į kitą. Tačiau ar tai nebuvo panašu į tą bėdą, kurią Rusijos vaikelį, kuris iš savo nuobodo pragrautų pirščių čulpė kraują. Jokių komunizmo mūsų sąmonės nepriėmė, o vakarietiška kultūra, – ją laizdėme kaip cukrų per stiklą. Mano karta bent kūdikystėje dar gerė laisvos Lietuvos pieną. Paskanavome nors uodegytę nueinančios laisvos Lietuvos, sutikom laisvai galvojančių žmonių, kurių išdidžius nugarkaulius traiskė ir murkdė į purvą KGB mašina. Paskui užsisklendė ir gerokai sustabarėjom, sužvarbom besigindami nuo raudonojo vėžio išsigimstančių ląstelių. Išmokom gyventi nuolat jaudindamiesi, bijodami kompromisų, tyliai ar pašnibždom protestuodami. Įpratome gyventi konfliktuodami, įtampoj, vedančioji ir paranoja. Normalus gyvenimas neretai mums atrodė per paprastas, netgi miesčioniškas. Patekę į laisvę mes kaip tas juodberis, ariant lauką, plūgiu išnirusi ir išpureną žemę, ima blaškytis į šalis, bėgti risčia, dairytis atgal – kas čia atsitiko, kad taip staiga lengva ir paprasta. Laisvę naudotis ir ją pilnai pagrįsti gali tik laisvėje gimęs ir užaugęs žmogus. Mes sugebėjome prie jos tik pritapti. Nežinau, ar mus kada nors apleis įtarimas, kad kas nors slapčia vėl į ją kėsina.

Julius Keleras: Ministerija, teatras – Jūsų veikla?

Eugenijus Ignatavičius: Ministerijoje dirbu pirmus metus. Labai dvejojau – eiti ar ne, bet nusvėrė teatro kompleksai, tūnantis pasamoneje – o gal dar ką nors gero padarysiu teatro labui. Nors iš tikro jam daugiau galima padėti, parašant gerą pjesę. Neprošal, žinoma, šiais laikais literatūrai ir šokia tokia alga.

Julius Keleras: Aną vakarą Jūs labai įtaigiai kalbėjote apie vaikus tremty. Gal pavyktų dar sykį tą atgaivinti?

Eugenijus Ignatavičius: Tai buvo skaudžiausia drama. Suau-gusių sielos labiau užgūdintos, sudiržusios, turi apsigynimo priemonių, dvasinės atamos taškų. O vaikai, paaugliai priima pasaulį naiviau, tikėdami jo gerumu. Likimo atšiaurumas jiems dvigubai skaudesnis. Likę amžino įšalo žemėje nekalti jų kūneliai šviečia angelų šviesa – tai Lietuvos šventieji. Apie juos kalbant, ašaros veržia gerklę ir sunku rasti žodžius... Jie gi taip ir

(Nukelta į 3 psl.)

Šiame numeryje:

Tautiškumas pasaulio atvirybėje • Kalbasi Julius Keleras ir Eugenijus Ignatavičius • Kristupas Lekšas (1872–1941) • Algirdo Landsbergio pjesė Slovenijoje • Apie Birutės Jonuškaitės apysaką • Sigitos Šulaitytės eilėraščių • Virginijos Šiaučiuonaitės grafika • Los Angeles Dailių menų klubas • „Lietuvos prisiminimai“ Cleveland'e • Adventinis seminaras • Chicago's teatruose

„Tu, žemė manujų, garbės taip pilna...“

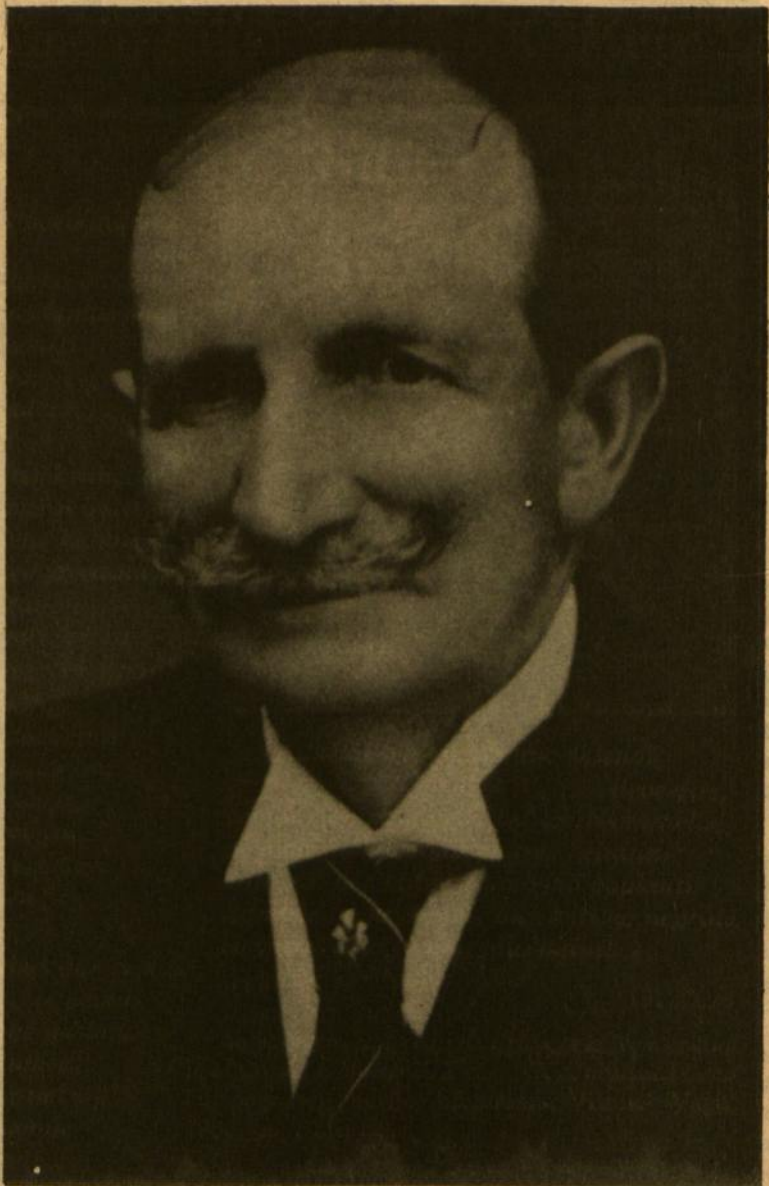
Penkiasdešimties metų sukakčiai nuo Kristupo Lekšo mirties

VALTERIS BENDIKAS

„Leisk man mirt, kol dangus giedras“ — tokiais žodžiais Kristupas Lekšas susikūrė eilėraščių savo laidotuviams. Bet kada po sunkios ir ilgos ligos atėjo laikas 1941 m. kovo mėn. 30 d. užmerkti amžiams akis, dangus nebebuvo giedras, jį dengė tamsūs karo audros debesys. Net bažnytinės apeigos lietuvių kalba buvo uždraustos. Kad prie jo kapo Klaipėdos krašto Laugalių kapinėse Katyčių evangelikų liuteronų kunigas Strazdas vis vien išdriso lietuviškai perskaityti nors trumpą ištrauką iš velionio savo laidotuviams sukurto eilėraščio, parodo kunigo drąsumą. Velionis dar prieš mirdamas žinojo, kad prie jo kapo laidojimo apeigos nebus jo tėvų kalba, todėl prašė savo žmonos, Anės Šaulytės, (lyg atspėdamas ateitį), kad nacių galybei sugriuvus, būtų prie jo kapo pakartotos laidojimo apeigos motinos kalba. Mirusiojo vienintelis sūnus Gustavas Adolfas tuo metu, kaip Kraštui nepatikimas asmuo, negalėjo palydėti savo tėvo į amžiną poilsio vietą, jis buvo ištremitas iš tėviškos ir Vokietijos giluma.

Kristupui Lekšui lietuviškoji motinos kalba buvo viskas; jis ją vertino, jis ją brangino. Jam 1872 m. rugpjūčio 31 d. gimus Dekintuose, lietuvių kalba vietinėse mokyklose jau blėso. Pradžios mokykloje jau reikėjo mokytis vokiškai. Bet ir čia jo tautiniai pojūčiai nenukentėjo, jis liko tvirtas, apsisprendęs lietuvis. Jis dažnai sakė: „Juk reikia būti tuo, kuo Kūrėjas leidęs. Jei nutolai nuo tautos, tai negalėsi būti doras, nes tavo paskirtis būti tuo, kuo turėtum būti...“

Jau pačioje jaunystėje ištraukia į politinę veiklą. 1895 metais uoliai tartininkauja parašų rinkime peticijoms, kuriomis buvo kreipiamasi į Vokietijos kaizerį dėl lietuvių kalbos sugrąžinimo į vietines mokyklas ir turėjimo lietuviškų atstovų Vokietijos Reichstag'e. Trečiai peticijai buvo surinkta net 27,000 parašų. Šios pastangos nebuvo bergždžios: į Vokietijos Reichstag'ą pateko iš Klaipėdos apygardos lietuvių atstovų kun. dr. Vilius Gaigalaitis (net trims terminams) ir iš Tilžės apygardos dr. V. Stepulaitis (vienam 1913 metų terminui). Jeigu politiniuose susirinkimuose atsiradavo trukdytojų šio jaunuolio prakalboms, jis jiems atsakydavo: „Jūs norite, kad aš kalbėčiau vokiškai? Pasakykite varnai, kad ji suoktų kaip lakštingala. Visagalia valia mes, lietuvininkai, turime gražią motiną kalbą“. Kur tik būdavo reikalinga pagalba, ten jis jau skubėjo padėti. Jis dirbo už kelis kvietimo ir kitus nenuleisti rankų, esant tautiniai dirvonai laukiantys artojų, kurie dvasios sėja augintų tautos stiprybę. Visą savo gyvenimą Kristupas Lekšas nepailso dirbęs visuomeninį darbą. Jis įsteigia

Kristupas Lekšas (1872-1941)

dos lietuviškų atstovų kun. dr. Vilius Gaigalaitis (net trims terminams) ir iš Tilžės apygardos dr. V. Stepulaitis (vienam 1913 metų terminui). Jeigu politiniuose susirinkimuose atsiradavo trukdytojų šio jaunuolio prakalboms, jis jiems atsakydavo: „Jūs norite, kad aš kalbėčiau vokiškai? Pasakykite varnai, kad ji suoktų kaip lakštingala. Visagalia valia mes, lietuvininkai, turime gražią motiną kalbą“. Kur tik būdavo reikalinga pagalba, ten jis jau skubėjo padėti. Jis dirbo už kelis kvietimo ir kitus nenuleisti rankų, esant tautiniai dirvonai laukiantys artojų, kurie dvasios sėja augintų tautos stiprybę. Visą savo gyvenimą Kristupas Lekšas nepailso dirbęs visuomeninį darbą. Jis įsteigia

Plaškiuose jaunimo draugiją „Liepa“, Vyžuose „Ąžuola“, Katyčiuose „Vainiką“, lietuviškų sveigose sako prakalbas, deklaruoja savo sukurto eilėraščių.

Kristupas Lekšas mėgo poeziją, mėgo ją ir pats kurti. Vos sulaukęs 16 metų jau lanko lietuviškų susirinkimus, skaito juose savo parašytus eilėraščius. Įvairioms šeimyninėms lietuvių šventėms sukuria toms progoms taip pat atitinkamus eilėraščius, kuriuos mėgdavo visi pasiklausyti. Jis išleidžia 1908 ir 1922 metais dainelių ir šiaip pasaulietiško eilėraščių rinkinį, pavadintą *Rūtų vainikėlis*, kuris palmadiems lietuvininkams visai nebuvo prie širdies. Bet dėl šių

„svietišku treiliu“ jo per daug nebarė, jis liko jų tarpe toliau mėgiamas. Kad jų dar daugiau neapviltų, jis išvertė jiems iš vokiečių kalbos dvasiškų giesmių, kai kurias net pats sukuria ir išspausdina *Ziono varpelio* rinkinyje. Jo tautiniai religiniai eilėraščiai pasirodydavo net anų laikų dienraščiuose. *Tilžės keleivis*, Klaipėdos miesto dienraščiai *Lietuvos Keleivis* ir net vokiškos pakraipos *Lietuviška Ceitunga* didžiųjų bažnytinų švenčių išvakarių laidose įdėdavo jo net keleto posmelių eilėraščių — giesmes pirmuose puslapiuose. Visada jose atspindėdavo religines ir tautines mintis. Vienų Sekminių išvakarėse jis kreipiasi net į Šventąją Dvasią su prašymu: „Užk vėjelį per visus, tautiškai atbūndančius“. Visur ir visada jam buvo Lietuva arčiausiai prie širdies. Jis rašo: „Lietuva, Lietuva, tu meili man pasaka... už tavę suvis įstosi, pakol gyvs, tau vis giedosi...“

Pirmajam pasauliniui karui praūžus, Kristupas Lekšas išrenkamas Mažosios Lietuvos Tarybos pirmininku, siekiant prisijungti prie Lietuvos. O 1920 m. kovo mėn. 20 d. kooptuojamas su kitais mažlietuviams ir Lietuvos Valstybės tarybą, pasakydamas ta proga Kaune jausmingą kalbą. Klaipėdos kraštui prisijungus prie Lietuvos, Kristupas Lekšas buvo pakviestas pareigoms direktoriuje.

Prieš daug metų Steponas Karvelis, viešėjęs pas Lekšų šeimą Dekintuose, kartą pasidalino savo išpuodžiais su *Draugo* dienraščio skaitytojais, kuriuos norisi pakartoti:

„Įvažiavus Lekšų sodybon, atrodė, kad patekai į gero Lietuvos bajoro kiemą: trobos tvarkingai statiakampiu išrikuotos, čerpėmis dengtos, o gyvenamoji — didžiulė, balta kaip gulbė, dviem dūmtraukiais, labai gražiai šiaudais dengta, panašiai kaip Tomo Manno, vokiečių rašytojo, turėtoji Nidoje. Ponia Lekšienė, lieknai ir apveidi moteris, jau belaukianti su kvapia kavute ir pyragais“.

Vedybinio gyvenimo 25 metų sukaktį Lekšai šventė 1929 metais birželio mėnesį labai iškilmingai. Erdvi sodyba pilna žmonių. Dalyvavo gybėnatorius A. Merkys ir daug kitų pareigūnų. Lekšų šeimoje buvo paprotys prieš valgi visada pasimelsti. Ir ta proga šeimnininkas pradėjo savo parašytą maldą. Dėkojo Dievui už visas malones, ypač, kad suteikė jam sūnų, kurį čia pat įpareigojo viską aukoti Lietuvai. Po gubernatoriaus A. Merkio kalbos, Lekšo giminaitis, Evaldas Balčys, pats akompanuodamas vargonais, sugiedodavo „Lietuviais esame mes gimę“. Kalbėjo giminaitis Martynas Gailius, išauginęs tris sūnus lietuviška patriotine dvasia. Žilagalvis senelis M. Gailius sakė: „Nesibaiminkime mes, lietuvininkai, kančios dėl Lietuvos. Kančia padarysianti stipresniais lietuvininkais. Jei mano sūnų-kunigą Juknaičiuose vokiecininkai apmėtė akmenimis, dabar jis kur kas tyresnis lietuvininkas“.

Antrojo pasaulinio karo frontui artėjant prie Dekintų, kaip daugelis kitų, taip ir Anė Lekšienė, pabūgusi karo veiksmų grėsmės, nutarė laikinai pasitraukti toliau į Vakarus. Kad pakelėje nežūtų jos vyro paskutinių metų kūryba, likusi keliuose sąsiuvinuose, iki sugrįžimo užkasė ją žemėje. Deja likimas nelėmė jai sugrįžti namo, jai teko 1956 m. rugsėjo 9 d. atsigulti amžinam poilsiui netoli Chicago's esančiose Betanijos kapinėse. Taip ir slypi Kristupo Lekšo paskutiniųjų metų kūryba toje žemėje, apie kurią jis 1901 metais rašė: „Tu, žemė manujų, garbės taip pilna, senelių garsų, vietelė prakilna“.

Tilžės Akto įpareigojimo keliu

Mažosios Lietuvos Tautinė Taryba 1918 m. lapkričio 30 d. Tilžės Akto deklaracija paskelbė pasauliui to krašto prisijungimą prie tada jau nepriklausomam gyvenimui atsistatancios Lietuvos valstybės. Deja, tik nedidelei šiaurinės Mažosios Lietuvos daliai — Klaipėdos kraštui sukilimo keliu 1923 m. sausio 15 d. pavyko įgyvendinti tos deklaracijos siekius. Didžioji gi to krašto dalis pietinėje Nemuno pusėje liko Vokietijos gniaužtuose.

Mums gerai žinomas Mažosios Lietuvos ir jos gyventojų likimas, kai Antrojo pasaulinio karo pabaigoje ji laimėję sąjungininkai, Stalino įtaigaujami, sutiko tos srities administravimą laikinai pavesti Sovietų Sąjungai. Skaudžiai tokį neteisėną nuosprendį pergyveno karo veiksmų iš savo krašto išbėksti mažlietuvių. Laisvajame pasaulyje atkurta Mažosios Lietuvos Tautinė Taryba, vėliau persiorganizavusi į Mažosios Lietuvos Rezistencinį sąjūdį, memorandumais atsisaukė į didžiųjų Vakarų valstybių vyriausybes, protestuodama aną neteisėną nuosprendį ir reikalaudama Mažosios Lietuvos (jau Kaliningrado sritim vadinamos) prijungimo prie Lietuvos. Perestroikos vėjams papūtus, tuo reikalu kreiptasi ir į Sovietų Sąjungos prezidentą Michailą Gorbačiovą. Dabar, Lietuvai nepriklausomybę, atgavus, apeliuodama į jos Parlamentą ir Aukščiausiosios Tarybos pirmininką Vytautą Landsbergį, skatinant susirūpinti Mažąją Lietuvą.

Lietuvių visuomenė ir patriotinės organizacijos išseivijoje remia Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio veiklą, vykdamą Tilžės deklaracijos signatūrų testamentinį įpareigojimą rūpintis Lietuvos patrimonija, ir teisėto tautos paveldo pripažinimo reikalavimą. Vis didėjančio dėmesio ir pritarimo susilaukia ir nepriklausomybei atgimimoje tevyneje, kur mažlietuvių jau buriasi į draugijas ir pradeda vystyti vis plėtojantį įvairiopa, ypač kultūrinę veiklą. Išseivijoje mažlietuvių eilės retėja, bet jie savo ryžtingumu patraukia visą suomenę, gausiai dalyvaujančią jų renginiuose, susirinkimuose, ypač kasmetiniuose Tilžės Akto minėjimuose. Tinkamo dėmesio susilaukė ir šįmet spalio 10 dieną Chicago'je, šaulių namuose, rengta Tilžės Akto deklaracijos 73-čios sukakties minėjimo akademija su puikia koncertine dalimi.

Minėjimą pradėjo Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio pirmininkas Algis Regis, pasveikindamas gausiai susirinkusius dalyvius. Išvardindamas šaulių, jūros šaulių, ramovėnų, mažlietuvių ir kitų organizacijų veiklą, pabrėžė jų atstovaujamus organizacinius vienetus.

Minėjimą vesti pakviesta dailių mažlietuviškų tautinių drabužių pasipuošusi Lietuvos pajūrio dukra Aldona Buntinaitė. Gražia gaviu, neturime moralinės teiklaipėdiška tartimi pasidžiaugusi susirinkusių gausa, iškilmes sukuriant minėjimo akademiją su puikia koncertine dalimi.

Minėjimą vesti pakviesta dailių mažlietuviškų tautinių drabužių pasipuošusi Lietuvos pajūrio dukra Aldona Buntinaitė. Gražia gaviu, neturime moralinės teiklaipėdiška tartimi pasidžiaugusi susirinkusių gausa, iškilmes sukuriant minėjimo akademiją su puikia koncertine dalimi.

Minėjimą vesti pakviesta dailių mažlietuviškų tautinių drabužių pasipuošusi Lietuvos pajūrio dukra Aldona Buntinaitė. Gražia gaviu, neturime moralinės teiklaipėdiška tartimi pasidžiaugusi susirinkusių gausa, iškilmes sukuriant minėjimo akademiją su puikia koncertine dalimi.

Minėjimą vesti pakviesta dailių mažlietuviškų tautinių drabužių pasipuošusi Lietuvos pajūrio dukra Aldona Buntinaitė. Gražia gaviu, neturime moralinės teiklaipėdiška tartimi pasidžiaugusi susirinkusių gausa, iškilmes sukuriant minėjimo akademiją su puikia koncertine dalimi.

Mažosios Lietuvos Tautinės tarybos aktas, paskelbtas Tilžėje 1918 metų lapkričio 30 dieną, kurio pagal JAV prezidento Woodrow Wilson Tautų apsisprendimo teisės punktus reikalaujama Mažosios Lietuvos susijungimo su Lietuva.

nešamas JAV, Lietuvos ir Mažosios Lietuvos vėliavas sekė šaulių, jūros šaulių, Lietuvos karių veteranų-ramovėnų ir mažlietuvių vėliavos. Sugiedojus Tautos himną, lietuvių evangelikų liuteronų vyskupas Hansas Dumpys invokacija dėkojo Dievui už gražintą Lietuvai nepriklausomybę ir prašė palaimos Mažosios Lietuvos Rezistenciniam sąjūdžiui jo darbuose ir siekiuose. Dėmesingai išklauskas Kurto Vėliaus sklandžiai skaitamos Tilžės Aktas, 1918 metais pasirašytas kelių dešimčių ryžtingų kovotojų dėl lietuvių ir Mažosios Lietuvos prisijungimo prie Lietuvos valstybės. Ne vienam jų dėl to vėliau teko kentėti nacių kalėjimuose ar net gyvybę prarasti. Atsistojimu ir susikaupimu minute pagerbti mirusieji.

Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio pirmininkas Algis Regis paskaita „Mažoji Lietuva šiandien ir ateities perspektyvoje“ trumpai aptvėrė Mažosios Lietuvos istorinę reikšmę Lietuvai praeityje, kai nuo pat šio milėnijumo pradžios to krašto gynėjai savo drąsa ir gyvybės auka, tarsi kruvinu skydu, dengė visos lietuvių tautos likimą nuo pražūties, suplanuotos ir be perstojo per šimtmečius vykdomos krikščionybės įvedimo tautiškai ir kultūriškai žlugdomi, jie vis dėlto neprarado savo egzistencijos Baltijos gyvenimo erdvėje iki pat Antrojo pasaulinio karo holokosto. Džiaugdamiesi Lietuvos nepriklausomybės atgavimu, neturime moralinės teisės užmiršti Mažosios Lietuvos gusi susirinkusių gausa, iškilmes sukuriant minėjimo akademiją su puikia koncertine dalimi.

Mažosios Lietuvos Tautinė Taryba 1918 m. lapkričio 30 d. Tilžės Akto deklaracija paskelbė pasauliui to krašto prisijungimą prie tada jau nepriklausomam gyvenimui atsistatancios Lietuvos valstybės. Deja, tik nedidelei šiaurinės Mažosios Lietuvos daliai — Klaipėdos kraštui sukilimo keliu 1923 m. sausio 15 d. pavyko įgyvendinti tos deklaracijos siekius. Didžioji gi to krašto dalis pietinėje Nemuno pusėje liko Vokietijos gniaužtuose.

Mažosios Lietuvos Tautinė Taryba 1918 m. lapkričio 30 d. Tilžės Akto deklaracija paskelbė pasauliui to krašto prisijungimą prie tada jau nepriklausomam gyvenimui atsistatancios Lietuvos valstybės. Deja, tik nedidelei šiaurinės Mažosios Lietuvos daliai — Klaipėdos kraštui sukilimo keliu 1923 m. sausio 15 d. pavyko įgyvendinti tos deklaracijos siekius. Didžioji gi to krašto dalis pietinėje Nemuno pusėje liko Vokietijos gniaužtuose.

Algis Regis, šią vasarą lankešis Mažojoje Lietuvoje, apsakė apgailėtiną to krašto būklę — padarinį dabartinių kolonistų ignorantiškumo, tinginystės ir netikrumo jausmo. Pasibaigėtinai atrodo sugriauti miestai ir kaimai. Ypač gaudus vaizdas buvusiam puikiame Karaliaučiuje. Pusiimčiai metų nuo karo praslinkus, teberiošio apsiuklinti pastatų griuvėsiai, o upės pavertos dvokiančių atmatų srutynais. Apleistas kraštas šaukiasi lietuvių tautos dėmesio.

Šią būklę Algis Regis išskėlė ir savo kalboje Vilniuje, Lietuvos Parlamento darbo sesijos metu. Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio vardu atsisaukė į parlamentarus, ragindamas nedelsiant susirūpinti Mažąją Lietuvą, kaip teisėta mūsų tautos žemė. Be Mažosios Lietuvos bendroje Lietuvos valstybėje nebus įmanoma pilna nepriklausomybė. Sovietams pasilikus tame krašte, mūsų tėvynė taptų priegriau sovietiniam „Drang nach Westen“, rusams ir kitiems slavams nuolat plūstant į Karaliaučius. Laikas ryžtingai veiklai, pasitinkant savo siekių teisėtumui. Dvejojantiems šių pastangų realumu tenka priminti, kad realizmui susidūrus su stipriu idealizmu, laimi idealizmas. Paminėjo daugelį tokio idealizmo pergales pavyzdžių, jų tarpe Klaipėdos išsivadavimą, Vilniaus grąžinimą Lietuvai, dabartinį Lietuvos atgimimą, nepriklausomybės atstatymą. Baigdamas paskaita, Algis Regis kvietė visus jungtis akcijon tęsti Tilžės Akto signatūrą įpareigojimą, siekiant sėkmingo jo įgyvendinimo.

Vėliavų tarnybai išnešus vėliavas, scenoje pasirodė viešnia, Vilniaus operos solistė Gražina Apanavičiūtė. Akompanuojant pianistui Thomas Zeman, solistė daugiau negu 20 minučių koncertine programa žavėjo klausytojus puikiu ir jausmingu dainavimu, atlikdama kompozitorių A. Bražinsko, A. Kačanausko, V. Juozapaitis, J. Tallat Kelpšos, V. Mikalausko, A. Raudonikio ir K. Vasiliausko kūrinius. Dainininkė įvertinimas išreikštas gausiais plojimais ir puošnia gelių puokšte. Padėka priklauso ir koncertinės dalies mecenatui Kurtui Vėliui.

Aldonai Buntinatei vadovaujant, minėjimas buvo baigtas Mažosios Lietuvos himnu „Lietuviais esame mes gimę“. Prieš iš- (Nukelta į 4 psl.)

Kristupas Lekšas (1872–1941)

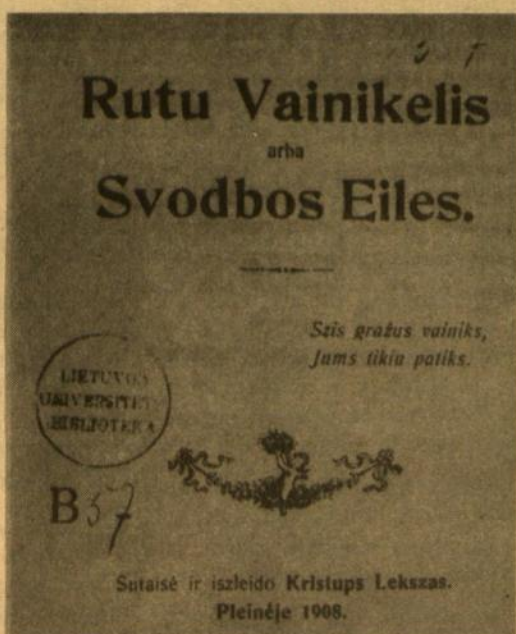
PROLOGAS

Kur kalnas Rambynas lyg sveikindams
moja,
kur mūsų sens Nemuns per lauką banguoja,
kur tamsiosios girios lyg šlamšdomos šneka,
kur Jūra, Šešupė į Nemuną teka,
kur mūsų probočiai gyvenę yra,
čia mūsų tėvynė, graži Lietuva!

Kur kartą vargingi žvejai tik kiemeliai,
o šiandien per miarą jau gražūs miesteliai,
kur dar iš senovės lietuvių viens kalnas,
senasis Rambynas, mums liks yr valnas,
apieros akmuo kur stovėjęs yra:
čia mūsų tėvynė, graži Lietuva!

Dienos šios paminklą šiandien
gruntuokim,
ant kalno lietuvių vienybės sustokim,
uždekim, ak, meilė kožnam į tėvynę
ir tuo pagaminkim geresnę gadyne,
taisyta grožybės gamtos dyvinos
dėl gero tėvynės ir mūsų tautos.

Daug yr atlikta, daug atlikti dar reikia,
kačėig mūsų prieai ant mūsų ir keikia,
mokinkim ir priešą, kad kitoks pastotų,
kad mūsų garbingo veikimo atbotų,
priešinga širdis kad pastotų rami
ir mūsų tėvynėi nauda būt tuomi.

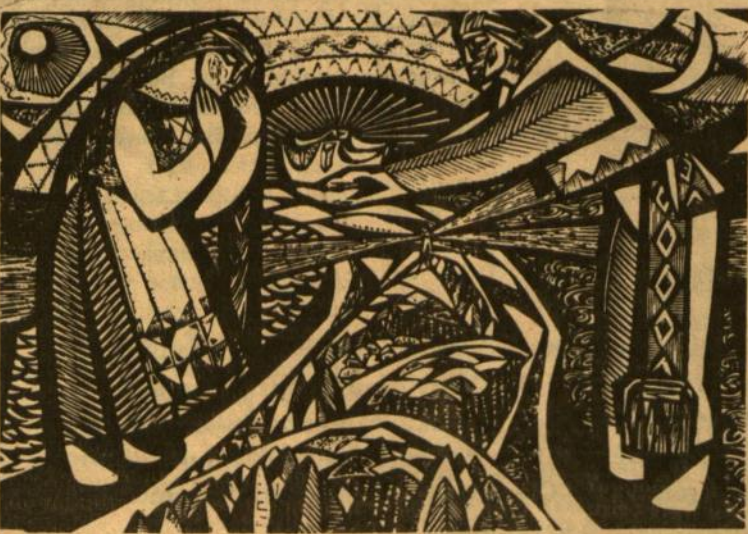

Aukštai ten padangėse sklendž

debesėlis,
žemai čion srovingas vėl tek Nemunėlis,
pirmasis iškilęs nor valnas keliauti,
antrasis nor kalną Rambyno paplauti.
Rambynas apsodintas, bus tvirtas, negrius,
tėvynė iškelta, valna jau, nežus!

1913.7.26

Iš knygos Kaip ažuols drūts prie Nemunėlio.
Iš Mažosios Lietuvos XIX a. — XX a. pradžios lietuvių poezijos (Poezijos biblioteka, Vilnius: Vaga, 1986, pp. 311-312).

Aldona Skirytė

„Neringa ir Naglis“, 1964

Grafika

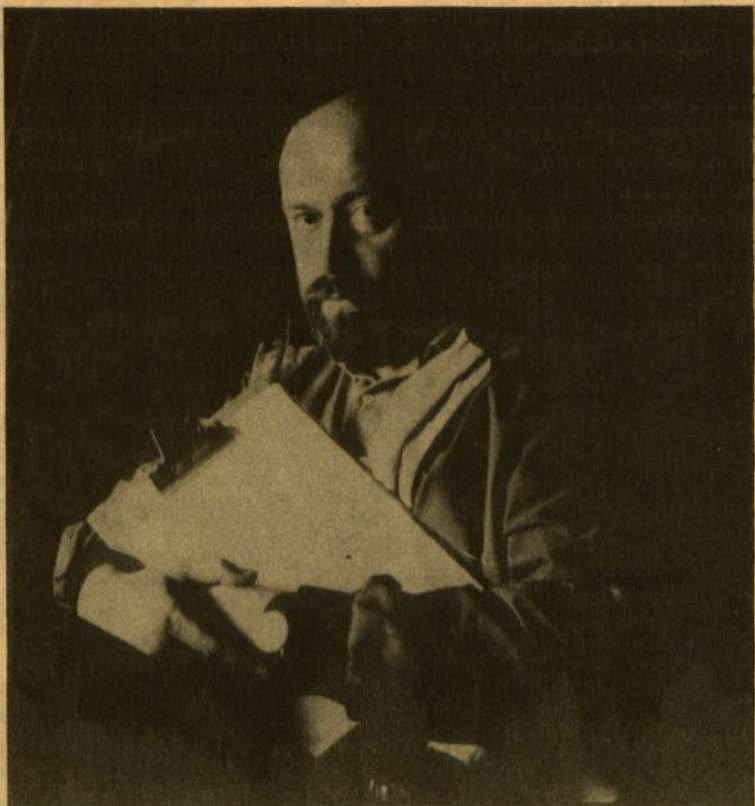
Algirdo Landsbergio „Idioto pasaka“ Slovenijoje

Šių metų spalio 4 dieną Kranj teatre prie Ljubljanos įvyko Algirdo Landsbergio pjesės „Idioto pasaka“ (pagal Dostojevskio romaną) premjera slovenų kalba. Pjesę pastatė vienas žymiųjų buvusios Jugoslavijos režisierių, Slovenų teatro akademijos profesorius Zvone Sedlbauer. Savo komentare išėivijos lietuvių spaudai jis rašo: „Idioto pasakos“ premjera buvo graži, recenzijos labai geros. Spektaklis buvo išoriniai asketiškas, bet vidiniai labai dinamiškas. Mūsų publikai ypač patiko antroji dalis, dėl jos labai aktualių asociacijų. Rogožino tekstas ir jo „rusiškas“ monologas buvo išklaudyti visiškai tyloje. Labai šilti ir ilgi plovimai spektakliui pasibaigus!“

„Dabartinė atmosfera Jugoslavijoje labai apsunkino spektaklio paruošimą. Siautė karas, aktoriai buvo privačių problemų išvarginę. Mūsų Muškinas (puikus aktorius) su savo jauna, nėsčia žmona persikėlė į Kopenhagą, į jos gimtąją Daniją. Vos tik tai gimė jo sūnelis ir Slovenijoje pasibaigė karo veiksmai, jis sugrįžo į Ljubljaną ir mes toliau kūrėme spektaklį“.

„Rogožino rusiškose idėjose visi išitūrėjo serbiškąją ortodoksiją. Man itin malonu, kad pjesė labai patiko jaunimui“.

Spektaklio programoje išspausdintas išsamus slovenų dramaturgo Igor Lampret'o straipsnis apie „Idioto pasaką“, pavadintas

Režisierius, Slovenų teatro akademijos profesorius Zvone Sedlbauer, dirbęs visuose Slovenijos teatruose, Jugoslavijoje ir JAV.

„Apokalipsė epilepsijoje“. Palankūs atsiliepimai pasirodė laikraščiuose *Gdas gorenjske* (1991 m. spalio 8 d.) — „Minties ir jausmo derinys... Esė apie rusišką sielą ir žmogiškąją būtį“, *Delo* (1991 m. spalio 10 d.), *Slovenec* (1991 m. spalio 7 d.). Pasigirdo ir kontroversija: laikraštyje *Dnevnik* (1991 m. spalio 8 d.), Dostojevskį pavadinęs „Sovietų literatūros milži-

nu“, Tadej Četar palygino „Idioto pasaką“ su JAV TV serija „Twin Peaks“: „kaip režisieriai John Waters ir David Lynch užmušė Laurą Palmer, taip Landsbergis nugalabijo Nastasją Filipovną“. Jam aštriai atsakė profesorius S. Kolar (*Dnevnik*, 1991 m. spalio 11 d.), apkaltinęs jį „šventu nežinojimu“ („Dostojevskij in Twin Peaks“).

visom kitom pramogom, pajustų tikrą, niekieno nenukonkuruojamą teatro pranašumą — šiandien ir čia vyksta gyvas meno tapimas. Tai gali padaryti tik teatras!

Dabar teatrai panašūs į valdiškas įstaigas, kuriose ir nedirbdamas gali apsimesti uoliu tarnautoju ir gauti už tai atlyginimą. Valstybė švaisto visur nemažas subsidijas, o iš to kultūros spinduliavimui skiriama ne kažin kiek. Viskas vyksta senu metodu, pagal planą. Ministerija turėtų būti atsakinga už žmonių — Lietuvos — pinigų idėjų kultūros banke. Jie turi duoti vaisius, kuo daugiau meno ir dvasios peno. Lėšų skirstymas, kaip ir patys teatrai, turėtų būti lankstesni, efektyvesni — pagal kūrybinius rodiklius ir žiūrovų lankomumą. Teatru gali būti bet kur, daugiau ir naujesnių, bet palaikyti reikėtų tik talentingiausias kolektyvus ar grupes.

Lietuvos teatrai dabar gyvena „soko“ laiką. Persitvarko. Išklausau į būgnų dundėjimą mitingų aikštėse, jau tolstantį ir nurimstantį. Artėja jų žodžio valan-

Kaltininkas ir nukentėjusioji

Birutės Jonuškaitės „Pateisinti save“

PETRAS MELNIKAS

Novelės paprastai yra ilgesnės už apsakymus, o apsaką, sakoma, tai jau kaip pusė romano. Lietuvoje apsakos kompozicija labai įvairi. Kažkas tarp novelės ir romano, su grįžimu į praeitį. Žvilgsniai į praeitį stabdo veiksmą ir jie būna trijų rūšių, kaip rašoma *Writer's Digest* (1991 kovas) žurnale: yra toks „ilgiausias“ vieno herojaus žvilgsnis į praeitį, kai beveik visas kūrinys yra praeities nušvietimas; populiarius yra „vidutinio ilgio“, kai pasakojama istorija pertraukiama keliom praeities scenom ar skyriais; ir „trumpas“ kelių pastraipų žvilgsnis į praeitį.

Birutės Jonuškaitės apsaką „Pateisinti save“ dviem ilgesniais žvilgsniais grįžtama į praeitį: ir kas ypatinga — du apsakos veikėjai pažvelgia į savo praeitį: automobilio avarijos kaltininko Raguckų Gedo brolis Vitas ir Gedo pervažiuotos Giedrės Vaitulionytės motina, mokytoja Monika. Atrodytų, kad būtų buvę galima išsiversti be šio antrojo, Monikos žvilgsnio į praeitį, bet apsaką itin svarbu buvo parodyti nukentėjusios dukros Giedrės kancias po avarijos, gulėjusios metus ligoninėje, visiškai nepasveikusių ir gale teismo byloje daug nelaimėjusių. Svarbiau už kaltininko brolio Vito žvilgsnį į praeitį.

Apsakos pradžioje studentas Vitas, atvažiuojęs iš Vilniaus universiteto, lanko savo tėvus Lenkijoje. Sužino apie savo brolio Gedo kaltę dėl avarijos ir jo žvilgsniai į praeitį nušviečia jo broli, veržlų viršaus, geriantį be saiko susirinkimuose, norint išgauti leidimus valščiaus pagerinimams, pastatams, grįžtantį namo tik naktį, neturintį laiko ap-

lankyti net avarijoje sunkiai sužeistosios. Tėvas skundžiasi Vitui: „Tegul bent į ligoninę nuvažiuoja, aplanko Vaitulionytę, tegul pas jos motiną nueina, atleidimo paprašo [...], jam į visus nusispijaut“.

Nukentėjusios, ligoninėje gulintios Giedrės motinos Monikos žvilgsniai į praeitį, net į savo vaikystę Lietuvoje (Zapiškyje), įveda savotišką „išklauskime ir nukentėjusius avarijoje“ prašymą. Išklauskime ir kitą pusę. Tai lyg atskira novelė apsaką, suteikianti visam kūriniui gyli, ypač per scenas dukros ligoninėje, operaciją ir vargšelei bandant namuose vaikščioti, pasiremiant lazda. „Ji pamažu užmiršta savo negalią, nemato jau vien tik savęs — nelaimingos, luošos, bejėgės“ — kartą mąsto apie sveiktančią dukrą jos motina Monika.

Teisme Vitas mintyse smerkia nusikaltėlį, savo gudrų broli Gedą, ir lenkų teisėją, palaikančią apskritį svarbų žmogų — viršaitį. Gedas nutiesiamas tik trejiems metams lygtinai, 35,000 žlotų bauda ir teismo išlaidų užmokėjimu.

Idomu ir originalu apsaką, kad veikėjai yra Lenkijos lietuviai, kažkur prie Borgiele, Naujasodų, netoli Lietuvos sienos. Todėl daug įtarpų apsaką lenkų kalba. Ir tai kažkaip man priminė sulenkėjusį kaimą, kuriame vargingai teko mokytojauti ir kovoti su lenkų viršaičiu Vilniaus apskrityje karo metu. Apsaką smulkiai nurodantis neigiamybės socialistinėje anų laikų Lenkijoje, nepritekliai Vilniuje, išskirtos šeimos pasienyje, po karo net negalėjusios susitikti, žmonės, studijuojantys savo specialybės lenkų kalbą ir mėginantys lenkiškoje aplinkoje kaip nors prasiveržti į gyvenimą.

ir režisierių, o kartais ir tikro užsidedimo kūrybai! Smuko disciplina, kūrybinė įtampa, atsakomybė už savo darbą, nėra konkurencijos. Tačiau būna juk stebukli, ypač meno srity. Tikėkimės.

Julius Keleras: Ar atradote Amerikoje sau ką nors artimo, pažįstamo, brangaus? Kas ir kodėl stebino?

Eugenijus Ignatavičius: Atradau daug gyvų lietuvių su gyva Lietuvos vizija, teberusenanti jų atmintį. Jų Lietuva ir mūsų dažnai skiriasi, bet nei vienas nedrįsta prisitarti prieš ją kaip tokią. Gerokai apmaudu ir liūdna, kad seni Sibiro tremtiniai į Lietuvą grįžo, gyvi ir karstuose, o išeivija?.. Dauguma juk nebegrįš? Atrodytų, rusai pasidarbavo jų labai — rado geresnę šalį už tėvynę ir puikesnį gyvenimą. Atrodytų, jie turėtų būti dėkingi likimui?! Dalykai, beje, yra kur kas gilesni ir sudėtingesni.

Galime tik džiaugtis, jog grįžta menininkai ir mokslininkai su savo kūryba, atradimais ir naujomis idėjomis. Sugrįš ir vienas kitas tėvynaitis, jų tarpe net ir jaunimo atstovas — tai bus didžiausia dovana Lietuvai. Ir tai niekad neprišlys jokiai labdarom ar pinigine aukom. Žmogus nepažeidžiamas niekuo, o mums labiausiai trūksta darbščių Lietuvai atsidavusių žmonių!

O šiaip ypatingai artimo ir mieilo, kas verstų liūdeti paliekant ar labai trauktu, angažuotu, čia kol kas nesutikau ir neradau: Amerika, matyt, ne mano pasaulis. Radau ją apytikriai tokia, kokią isi-vaizdavau: darbščia, pragmatiška, besididžiuojanti savimi, mandagiai ir kultūringa, oficialia (Nukelta į 4 psl.)

Sigita Šulaitytė

Edvardo Šulaičio nuotrauka

Sigita Šulaitytė

00 VALANDŲ 00 MINUČIU

*Tylioji Viešpaties naktinė valanda
Užveriamų durų girgždesys ir žingsniai
Sausoje žolėje kaip kvėpiantys migdolai
Ar tamsūs vyzdžiai už langų
Nuovargio palaimos kuždesys
Kentėjimų ramybėje išskleidžia savo vėduoklę,
Minutės kaip kortų nameliai nuslysta
Gilyn į atminties žaidimą, ir valandos
Ir dienos kaip Aukščiausia Galybė
Prispaudžia galvas kaip antspaudus popieriui.
Ir skaitom, ir skaitom tą amžinai dylantį
Papirusą, nerasdami jame savęs,
O nenumalšinamas mano skausmas teka
Ne venomis, ir ne kraujagyslėmis, o
Upėmis, ir tvenkiasi į ežerus,
Ir tenka nesustojant gerti tuos garuojančio
Kraujo lašus kaip paveldėtą palikimą,
Pro toki tirštą laiko šydą
Išvelgiant savosios nuodėmės beprasmiskumą,
Aš nematysiu savo rankų ir
Negirdėsiu savo balso, kai seksiu
Tau pasaką apie mažąjį princą:
Baltasis jo žirgas — Mirtis Išmintinga,
Juodasis jo žirgas — žiaurią mirtis,
Aš negirdėsiu savo balso ir
Nematysiu žemės kvapo,
Garsų ir požymių liūliuojančio bedugnė:
Kaip dūmai virš ugnies iškyla mūsų miestai ir
Likimai nusitęsia paukščių balsais,
Aš negirdėsiu savo balso.
Tik tikėsiu ir lauksiu
Tikėsiu ir lauksiu
Kol trimatė erdū subyrės į dulkes
Ir kūnas Žemės iščiose sugrįš į pradmenį.*

Sigita Šulaitytė gimė prieš 28 metus Trakuose. Vėliau persikėlė į Vilnių, kur baigė M. K. Čiurlionio meno mokyklą, o prieš ketverius metus — Lietuvos Dailės instituto tapybos klasę. Yra dalyvavusi grupinėse meno parodose. Šiuo metu dirba dailės srityje Vilniuje. Prieš trejus metus pradėjo rašyti eilėraščius. Jų dalis buvo išspausdinti Vilniaus jaunųjų literatūriniam žurnale *Arka*.

Vyto Starinsko fotografija, eksponuota šiemetinėje lietuvių fotografijos parodoje, Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.

Prozininkas, aktorius, politinis kalinys...

(Atkelta iš 1 psl.)

pačią dieną su malonumu apleisau teatrų sektoriaus vadovo vietą ir sėsiu dažniau prie plunksnos. Dabar kasdien malšinu sąžinės graužatį, kad vėl išdaviau save, idėją, kuriai buvau Aukščiausiojo pašauktas į šį pasaulį, dėl ko lig šiolei gyvenau. Nieko gyvenime nėra gražesnio ir šventesnio kaip kenčiančios sielos supiltas mažas paminklėlis — eilėraščių, novelė ar drama. Nuolat jaučiu, kad darau ne tai, ką velijo Dievas daryti tik man, o ne kitam. Ministerijoj gali dirbti bet kas — eilinis kritikas ar istorikas, o kūryboj — tik tie, kurie gali kurti.

Julius Keleras: Ar veikla ministerijoje netrukdo kūrybai?

Eugenijus Ignatavičius: Trūksta žodžių! Ne trukdo, o žlungdo, atima visą geriausią laiką, rašymui beveik nieko nelieka. Da-

bar tapę iš tikro nepriklausomi turėtume savo laiką tvarkyti protingiau — nebereikės vidurnaktį bėgti į parlamento aikštę ar televizijos bokštą. Dedu vilčių į naują Lietuvos darbo atmosferą.

Julius Keleras: Kaip atrodo Jūs akimis Lietuvos teatras dabar?

Eugenijus Ignatavičius: Visose Rytų Europos — buvusios socializmo kalėjime — šalyse teatrai negaluoja dėl daugelio priežasčių: likviduotos draudžiamų politinių tiesų sakymo monopolijos, atgimusių stiprių ir rimtų konkurentų — radijo, televizijos, kino, publicistikos. Knygynus užplūdo stipri įdomi literatūra, laikraščiai ir žurnalai, atgimė Bažnyčia, beveik visų protus pasiglemžė politika. Tad teatrui reikia gimti beveik iš naujo — rasti burtų raktelius į žmonių širdis, kad jos, pavargę ir persisotinę

Iš dvidešimtosios metinės lietuvių fotografijos parodos, vykusios nuo šių metų spalio 25 iki lapkričio 3 dienos Čiurlionio galerijoje, Chicago'je — Vyto Starinsko (Rutland, Vermont) fotografija: „Vilnius, 1991 metų gegužė“.

Lietuvės grafika kalnų miestelyje

Išaurės rytus nuo Los Angeles, Švento Gabrieliaus kalnuose yra slidinėjimo miestelis Wrightwood. Čia gyvena literatūros ir kalbų mokytoja Dana Vasiliauskiene. Jei nūdien mūsų tarpe retai kas perka naujausius meno kūrinius, tai Dana ir Gediminas Vasiliauskai priklauso tiems retiesiems. Jų skoningai suprojektuotame name yra sukaupta privati meno galerija. Neseniai erdvios svetainės sienas jie papuošė naujais išpūdingais Vytauto Virkau, Virginijos Šiaučūnaitės ir grafiko argentiniečio Hugo Bastos kūriniams.

Wrightwood'o pagrindinė gatvė (6013 Park Drive) jau 17 metų gyvuoja „Four Seasons Gallery“. Jos savininkė Helga Wallner yra įžymi gamtovaizdžių fotografė. Turistai, kalnų reginių bei žiemos sporto mėgėjai dažnai užsuka į šią Keturių metų laikų galeriją.

Prieš kelis mėnesius Helga Wallner Danos Vasiliauskienei dėka, susipažino su Virginijos Šiaučūnaitės naujausia grafika. Keliolika darbų pasiėmė pardavimui. O šių metų lapkričio mėnesį paskyrė Virginijos kūrybos individualiai parodai, su devizu „Artist of the Month“. Vitrinoje išstatytas jos pusiau abstraktus

Virginija Šiaučūnaitė

„Pasakiškoji pieva“, 1991
Monotipija

peizažas. Viduje, ant pagrindinės sienos iškabintos spalvingos monotipijos: vidutinio ir miniatiūrinio dydžio. Spaudai paruoštoji informacija apie dailininkę cituojamas ir jos pasisakymas: „Mano darbus nuolat įkvėpia nauja jaudinanti technika, spalvų ir pavidalų išpūdingos sąsajos“. Paveiksle visad išlieka erdvė, gaubianti surastų motyvų žaismą.

Žiemos sporto vietovė Wrightwood'as artimas dailininkei ir tuo: ji yra entuziastinga slidininkė.

Šiuo metu keli Virginijos Šiaučūnaitės darbai rodomi Glendale Art Association visuotinėje parodoje Glendale prekybos centre. Taip pat Santa Monica Promenade Westside galerijoje. Lapkričio 2 dieną jos kūrinių įvairius rinkinius (Šiaulių legendų ciklo lakštai, monotipijos, miniatiūros) išstatytas San Diego mieste, tiksliau, karo laivyno uosto „Admiral Kidd Club“ patalpose. Tautinūs drabužius vilkinti dailininkė daug kam atsakinėjo į klausimus apie Lietuvą.

Pranas Visvydas

Lietuvos prisiminimai

Vykstant Cleveland'o Lietuvių dienoms, 1991 m. spalio 13 dieną Cleveland'o Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos di-džioje salėje buvo atidaryta paroda „Lietuvos prisiminimai“. Šią parodą suruošė ir organizavo Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejaus Vilniuje direktorius Eugenijus Skrupskelis, Etnografijos skyriaus vedėja Birutė Kulnytė bei Lituanistikos tyrimo ir studijų centro Chicago'je pirminkas Jonas Račkauskas ir muziejų direktorė Nijolė Mackevičienė. Tai pirmoji šio Lietuvos muziejaus paroda JAV. Paroda jau buvo eksponuota Chicago'je Jau-nimo centro Čiurlionio galerijoje, Detroit'e ir Toronte.

Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejus seniausias Lietuvoje. Jį

1855 metais įkūrė grafas Eustachijus Tiškevičius. Praėjusiais metais paminėjome muziejaus 135-ąsias metines. Muziejaus rinkiniai patys gausiausi Lietuvoje. Šiuo metu čia saugoma daugiau kaip 400,000 eksponatų, susijusių su Lietuvos istorija ir kultūra. Muziejuje yra Archeologijos, Etnografijos, Istorijos, Numizmatikos, Masinio darbo, Fondų apsaugos ir priežiūros skyriai. Turime ir keletą filialų: Gedimino pilį, Architektūros muziejų, Artilerijos bastioną Vilniuje, daktaro Jono Šliūpo muziejų Palangoje.

Paroda Cleveland'e atidarė Istorijos ir etnografijos muziejaus darbuotoja Rūta Subatniekienė, šiuo metu dirbanti Lituanistikos tyrimo ir studijų centre Chica-

go'je. Eksponatus išstatyti jai padėjo taip pat Centre dirbanti muzikologė klaipėdietė Danutė Petruskaitė ir mieli tautiečiai iš Cleveland'o. Ekspoziciją gausiai aplankė ir ja domėjosi vietos lietuviai. Čia buvo eksponuojami 19-ojo amžiaus pabaigos – 20-ojo pradžios suvalkietės, dzūkės, žemaitės, klaipėdietės, aukštaitės tautiniai drabužiai, medinės šventųjų skulptūrėlės ir nuotraukos, vaizduojančios lietuviškas kaimo sodybas, kryžius, kopylstulpius ir kt. Nors paroda ir negausi, bet tai autentiška Lietuvos praeities dalelė.

Nuoširdžiai dėkoju Cleveland'o Lietuvių Bendruomenės pirminkui Vytautui Brizgiui ir visiems tautiečiams Cleveland'e, pakvietusiems mus dalyvauti Lietuvių dienos ir padėjusiems paruošti parodą.

Rūta Subatniekienė

Apie Los Angeles Dailių menų klubą

Mažo kalnelio viršūnėje, nuo kurios Los Angeles didmiestis nedaug begali pasislėpti, vingiuotų laiptų gale, apgaubtas keistais vardais žalumynų, stūkso patrauklus namas, kiemelyje ir antaras. Tai Bronio Railos šeimos gyvenvietė, iš kur plaukia į garsiausias įrašyti pranešimai, radijo bangomis pasiekiantys Lietuvą, anksčiau okupuotą, dabar jau nepriklausomą. Ten šių metų spalio 13 dieną susirinko būrelis Los Angeles Dailių menų klubo narių, svečių pasikalbėjimui, pasigincijimui, sumanymų išdėstymui.

Kaip įprasta nuo klubo įsteigimo 1956 metais, taip ir dabar viskam vadovavo pirmininkas, kuris tuojuo pakeičiamas kitu pirmininku, kad nebūtų valdžios įsienėjimo ar kokių protekcijų. Ilgai negaišdamas, Bronys Raila su jam įprasta šypsena jau buvo suskaičiavęs, kurio pusėn krypta toji be įstatymų, be nario mokesčio organizacija, vadinama klubu. Seniau buvo vieno svečio pasiūlyta vadintis ne „klubu“, bet „klūbu“, nes klubas esąs kojos dalis, o mes juk nesame prie kojos pririštas daiktas. Gerai ar blogai, bet teberašoma klubas, o ne klūbas.

Bronys Raila suskaičiavo, kad nuo klubo įsteigimo per daug metų daugiausia buvo raštingų narių. Kai kuriems mirus raštingieji tapo nustumti antron vieton, pirmojon įžengė dailininkai. Likusios „partijos“ teturi po vieną ar du atstovą, ar visai nieku neturi. Veiklesniais, kaip iš pašalės pastebėta, tebėra raštingieji. Norėta į klubą įtraukti koki nors primirštą raštininką. Sumanymo neatsisakoma, bet šiandien i naujus klubo narius kandidatuoja dainavimo atstovai. Pasirodykite, soliste Alodija

Alodija Dičiūtė-Trečiokienė kalba

Los Angeles Dailių menų klubo susirinkime.

Algirdo Gustaičio nuotrauka

Dičiūtė-Trečiokienė, paskaitykite savo pasisakymą, kokia Jūsų meninė pasaulėžiūra dainavimo platybėse.

Paplojus, priekin išeina Nepriklausomybės metais gerai žinoma Kauno Teatro operos solistė Alodija Dičiūtė-Trečiokienė. Skaityti savo meninį credo, kas kelintu sakiniu gyvu žodžiu papildanti, aiškinanti, vaizdžiai nupasakojanti, kaip būvę. Mažutė citata iš to rašto:

„Utenos Saulės progimnazijoje puikūs mokytojai: kunigas Butvilas, Gineitis, Dzvilaitė, Vitkus... Aš negalėjau pavėluoti, nes prieš pamokas giedodavau Maldą. Mokiniai pastatė dvi operetas: Miklo Petrausko „Girių karalių“ (bu-

vau Zuikis) ir „Taip Praamžius lėmė“ (Vienuo!l) Būdamas 14 metų persikėliau į Aušros gimnaziją ir lankiau Kauno konservatoriją, kur gavau gerą muzikinį pasirušimą“.

Į norinio būti klubo nariu pasisakymą taip pat raštu atsako pirmininkaujanti pakviestas klubo narys. Priekin išeina Alė Rūta. Perskaito atsakymą, iš kurio trumpa citata:

„Iš jos gyvenimo būdingų momentų lyriškiausi, gražiausi atrodė man šie: kai jos tėvelis paauglei nupirko ir kaimo gryčioje pastatė „grand-piano“, kad ji nuolatos mokytųsi, skambintų ir dainuotų; ir kai ją pamilęs dr. Juozas Trečiokas, vėliau pasiekęs

Adventinis seminaras

Šv. Antano parapijoje, Cicero, Illinois, per keturis Advento sekmadienius po 11 v. r. lietuviškų šv. Mišių vyks jau tradicinis tapes „Advento seminaras“. Tai religinių paskaitų-pašnekesių ciklas, padedantis pagvilinti būdus, kaip galime šiandieniniame

pasaulyje „taisyti Viešpačiui kelią.“

Gruodžio 1 dieną prelegentas yra kun. **Antanas Saulaitis** ir jo tema bus, kaip tikinčiųjų bendruomenė mums padeda vykdyti teisingumo darbus. Kaip visuomet, savo pašnekesiui jis naudos vaizdines priemones, iškelia krikščionybės įgyvendinimo sąvokas, kurios išsiskiria gyvą pokalbį ir svarstybas ir iš besiklausančiųjų tarpo. Visa tai jaukioje, draugiškoje Kalėdoms ruošimosi nuotaike prie kavutės ir pyragaičių, nesgi tikinčiųjų bendruomenė ir yra tas solidarumo, draugystės Kristuje ryšis, kuris reikalauja išraiškos kaip tik tokioje aplinkoje.

Gruodžio 8 dieną prelegentė bus teologijos magistrė, Šv. Rašto žinovė **Aldona Zailskaitė**. Jos tema bus „Gyventi sau ar gyventi Dievui: Iššūkis Apreiškimo Jonui knygoje“. Ji parodys, kaip trimis moteriškais įvaizdžiais – „Moteris, apsisiautusi saule“, „Ištvirkėlė Babelė“ ir „Avinelio nuotaka-sužadėtinė“ Apreiškimo Jonui knygoje yra pristatoma žmogaus būtis – du galimi gyvenimo pasirinkimai – vienas pavertčia žmogų kraugeriu, engėju, kitas – Dievo karalystės kūrėju, išlaisvintoju.

Kitus du sekmadienius kalbės ne teologijos specialistai, bet pasauliečiai iš kitų sričių, kurie tačiau yra tapę savotiški specialistai, stengdamiesi savo pasaulietišrame pašaukime įgyvendinti Bažnyčios socialinį mokymą. *Gruodžio 15 dieną* geologijos docentas **Vytautas Skuodis** kalbės tema „Katalikybė ir visuomenės skurdo problema“. Jis sklaidys Antano Maceinos knygos *Išlaisvinimo teologija* mintis savo patirties Lietuvoje ir čia perspektyvoje.

Ketvirtąjį Advento sekmadienį, *gruodžio 22 dieną* ekonomistas

Jonas Pabedinskas, kuris dabar konsultuoja Lietuvos verslo reikalais, nagrinės temą: „Popiežių enciklikos ir Lietuvos ūkio problemos“, kur jis sugretins socialinių enciklikų mintis, ypač naujausios „Centesimus annus“, su Lietuvos ūkio atstatymo problemomis.

Šį adventinį seminarą rengia Šv. Antano parapija – bet ne vien savo parapičiams. Artimoje Chicago's pašonėje esanti Šv. Antano parapija yra lengvai pasiekiamia tiek iš vakarinių priemiesčių, tiek iš įvairių Chicago's apylinkių. Bažnyčia yra 50th Avenue (5000 West) ir 15th Street (1500 South) kampe (pagal Chicago's gatvių numeravimą), iš Eisenhower greitkelio išvažiuojant Laramie (5200 West), o iš Stevenson greitkelio Cicero (4800 West). Tad jį kviečia visus lietuvius atvykti šiai dvasinei atgaivai, įžiebtai savyje adventinio ruošimosi Kristaus atėjimui nuotaiką, kad per Kalėdas galėtų tikriau pajusti, kaip Kristus ateina į žemę. a.j.z.

Tilžės Akto keliu

(Atkelta iš 2 psl.)

siskirstydami dalyviai dar trumpai pabendravo, dalindamiesi mintimis, prisimindami tuos, kurių jau nebėra mūsų tarpe, ir tuos, kurie dėl nesveikatos ar nuotolių nebegalėjo dalyvauti. Jų tarpe ir buvęs ilgametis Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio pirmininkas Martynas Brakas ir jo šeima. Jis prisimintas daugelio minėjimo dalyvių pasirašytu ir jam vėliau pasiųstu sveikinimo adresu. Atsi-sveikindami visi džiaugėsi Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio veikla. Jo pastangos stiprina viltis sulaukti dienos, kai Tilžės Akto įgyvendinimo minėjimą bus galima švęsti prie Lietuvos valstybės prisijungusioje Mažosioje Lietuvoje, Tilžėje ir Karaliaučiuje.

IR

pulkininko-leitenanto laipsnį mūsų kariuomenėje, net vestuves atidėjo, iki ji baigs mokslą, ir vėliau, per visą jų bendrą gyvenimą nuolatos jai padėjo teatrinio darbo keliuose“. Naujoji narė pasveikinta šampanu ir daina „Ilgiausių metų“.

Pasipylė daugybė pasisakymų ne vien dainavimo ar teatro temomis. Svarstyta, kokių būdu padauginti klubo metraštį, kurio jau yra kelios didelės knygos. Užklausta tokiais reikalais besidominčių Lietuvoje. Būtų gražu, jei jie atsiųstų tinkamą fotografą, viską perfotografuotų, išspausdintų bent 100 egzempliorių, tada paskirstytų ne tiktai pagrindinėms bibliotekoms, archyvams Lietuvoje, bet ir užsienin pasiųstų. Dėl lietuvių raščių duomenų neišsugojimo daug kas dingsta, stokojama autentiškų duomenų lietuvių kalba, naudojamosi svetimų raštais, nors dažnai abejojama anų autentiškumu. Dabar tėra vienu vieninteliai Dailių menų klubo raštų, nuotraukų, iškarpų tomai, juos būtinai reikia padauginti.

Dabar su Lietuva gana plačiai bendraujama. Į Vilnių, Kauną ir kitur nuvažiuoja lietuvių menininkų, įskaitant Dailių menų klubo narius. Pasiūlyta Vilniuje bandyti įsteigti klubo skyrių. Jei tai pavyktų, tai į Vilnių nuvažiuotų Kalifornijoje gyvenantieji klubo nariai turėtų vienminčių klubą, galėtų dalintis mintimis, veiklos būdais. Tai reikėtų įvykdyti nevilkinant, nes niekas nežino gyvenimo eigos.

Šeimnininkai dalyvavusius maloniai pavašino. Tarp dalyvavusių svečių buvo lietuviams gerai žinomo, gerbiamo Lietuvos generolo Povilo Plechavičiaus sesuo Elena Plechavičiūtė-Legeckienė. Ji pasirašė į Dailių menų klubo metraštį. Ateinančiam Dailių menų klubo laikotarpiui pirminkauja Bernardas Brazdžionis.

Metraštininkas

Prozininkas...

(Atkelta iš 3 psl.)

ir visiems dalykams bei poelgiais iš anksto žinančių ribas. Galiausiai: stebuklų žemė nebūna – Dievas duodamas vieną, atima kitą. Ko turime mes, nerasiame čia. Beieškodamas stebinančių dalykų, pajutau, kad gražiausias gamtovaizdis yra tik tose vietose, kurios bent kiek primesta Lietuva – tai atsitiko pakeliui į Floridą. Atlante aš ieškojau Baltijos bruožų, o smagiausiai jaučiausi su tais žmonėmis, su kuriais buvau susipažinęs jau Lietuvoje. Naujų pažinčių beveik neužmezgiau.

Stebino žmonių sukurti puikūs gyvenimui pritaikyti daiktai – gražūs ir patogūs. Pribloškė New York'as – architektūrinės, techninės minties galybė. Žavėjauisi nepaprastu žmonių atidumu kitiems, noru padėti svetimšaliui, labai subtiliu ir žmogišku santykiu aptarnavimo sferoj. Žmonių apranga, susikaupimas ir pasitikėjimas byloja apie jų gyvenimą, gerą pamatą, ramų rytojų. Mūsų krašte tie dalykai dabar neįmanomi. Kol kas. Jaučiu, kad šiam krašte slypi daug talentingų mokslo minties tėsėjų, dorų ir be galo darbščių žmonių. Per trumpą laiką sunku juos atrasti ir įsiklausyti, įsigilinti į jų gyvenimus.

Be galo jaudino mūsų tautiečių didelis nuosirdumas, tiesiama pagalbos ranka, negailėjimas savo laiko ir santaupų vien dėl to, kad esi atvykęs iš už buvusios geležinės uždangos. Bijau tik vieno, kad tas gerumas netaptų ilgainiui tam tikra prievole, kad tos aukos atvykusieji būtų iš tiesų verti. O juk yra visokių.

Lik sveika, Amerika! Atvykti į tavo žemę verta vien dėl to, kad dar kartą įsitikintum, kokia nepakeičiama, turtinga ir brangi mažutė Lietuva. Ką mes be jos darytumėm? Ameriką pilnas pasaulis, o ji tik viena!

Chicagos teatruose

Prokofiev'o opera Lyric teatre

Mylėdami Lietuvą, mes visą dėmesį telkiame į įvykius tėvų žemėje, bet negalima ignoruoti ir kultūrinio gyvenimo miestuose, kur dabr esame susitelkę. Chicago'je vienas iš labai ryškių kultūrinio švyturių yra Lyric opera, aukštai iškilusi, besivejanti New York'o Metropolitan Opera. Ši sezona Lyric opera stato: Figaro vestuves, Mefistofelį, Puritanus, Meilės eliksyrą, Madama Butterfly, Antonijų ir Kleopatrą bei Sergejaus Prokofiev'o „Lošėją“. Šiuo pastatymu buvo toks susidomėjimas, kad jau sezono pradžioje visų šios Prokofiev'o operos spektaklių bilietai buvo išparduoti. Tai premjera Chicago'je. Opera keturių veiksmų, praeina su viena pertrauka. Libretto sukurtas pagal Dostoevskio romaną.

Prokofiev'as yra sukūręs 14 operų. „Lošėjas“ yra jo šeštoji. Pirmą kartą pastatyta Briuselyje 1929 metais. Apskritai, dėl revoliucijos ir porevoliucinių suirutų Sovietų Sąjungoje Prokofiev'o operos sunkiai tegalėjo išvysti sceną.

Operos turinys – iš caro laikų rusų generolo ir aristokratijos gyvenimo. Jų grupė 1914 metais išvyksta į Vokietiją, sustoja

Grand viešbutyje, Ruletenburge. Čia yra generolo duklė, jo vaikų mokytojas-auklėtojas, atvykusieji į jsvėlia ir azartinį lošimą, baisesiai prasiliošia, siekia išviloti finansinės paramos iš močiutės, o tarp generolo dukters ir jos globėjo išsivysto romantinis ryšys. Išryškinamas caristinės aristokratijos azartinis lobių ieškojimas, romantinės ir šeimos meilės susikryžaviimai.

Operoje veiksmo nėra daug, kaip ir daugelyje kitų operų. Tačiau gera režisūra nepalieka dainininkų statistais scenoje. Muzika klausytoją sudomina savo naujumu. Ji su moderniaisiais polėkiais, bet kartu nėra sunkinanti nutolusi nuo klasikinės. Pora valandų žiūrovas praleidžia su malonumu. Virš scenos esančiame ekrane ryškiai perduodami dainuojamų tekstų žodžių tekstai ta pacia anglų kalba.

Sugriuvus sovietinei vergų imperijai, amerikiečių širdys pasidare atviresnė ir rusų kūrybai. Chicago'je susilaukė plataus susidomėjimo ne tik Prikofiev'o opera, bet ir lapkričio antroje pusėje Arie Crown teatre eję gar-siojo Maskvos Bolšoj baleto teatro spektakliai, tikrai su geru pasirušimu, figūrų lankstumu ir grakštumu atlikti.

Juoz. Pr.

Plakatas pirmajai Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejaus Vilniuje parodai Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Paroda, jau apkeliausią Amerikos lietuvių gyvenvietes, surengė Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejus kartu su Lituanistikos tyrimo ir studijų centru Chicago'je.